

Облік та оподаткування

УДК 330.14:658.012.4

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18904542>

**Облікові та аудиторські аспекти фінансових інструментів страхування
цінових ризиків**

Панасюк Валентина Миколаївна,

доктор економічних наук, професор, в.о. завідувача кафедри аудиту,
Західноукраїнський національний університет,
46009, м. Тернопіль, вул.. Львівська 11
<https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Кулик Роман Романович,

кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри аудиту
Західноукраїнський національний університет
46009, м. Тернопіль, вул.. Львівська 11
<https://orcid.org/0000-0003-4759-7679>

Пунда Анастасія Вячеславівна

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри аудиту
Західноукраїнського національного університету
46009, м. Тернопіль, вул. Львівська 11
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1695-6464>

Прийнято: 12.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

Анотація. У статті розглянуто облікові та аудиторські аспекти застосування фінансових інструментів страхування цінових ризиків в умовах

зростаючої волатильності товарних, валютних та фінансових ринків. Актуальність теми зумовлена необхідністю підвищення прозорості фінансової звітності та забезпечення достовірного відображення операцій хеджування в системі бухгалтерського обліку підприємств різних галузей. Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень та підходів до визнання, оцінки та розкриття інформації про фінансові інструменти, що використовуються для мінімізації цінкових ризиків, а також визначення ключових напрямів удосконалення аудиторських процедур у цій сфері. У роботі проаналізовано економічну сутність інструментів хеджування, окреслено особливості їх класифікації й оцінювання відповідно до вимог міжнародних і національних стандартів фінансової звітності. Обґрунтовано підходи до документального оформлення операцій страхування цінкових ризиків, визначення справедливої вартості та відображення результатів переоцінки у фінансовій звітності. Розкрито специфіку аудиту операцій з фінансовими інструментами, зокрема оцінювання ризику суттєвих викривлень, перевірку методик оцінки справедливої вартості, тестування внутрішнього контролю та аналіз відповідності облікової політики вимогам стандартів. Визначено типові помилки у відображенні інструментів страхування цінкових ризиків і запропоновано напрями підвищення якості аудиторських процедур з урахуванням цифровізації облікових систем та використання аналітичних інструментів. Отже, належна організація бухгалтерського обліку та незалежний аудит фінансових інструментів страхування цінкових ризиків сприяють підвищенню достовірності фінансової звітності, зниженню інформаційної асиметрії та зміцненню фінансової стійкості підприємств у нестабільному економічному середовищі.

Ключові слова: цифровізація, цифровізація обліку, цифровий аудит, фінансові інструменти, страхування, цінкові ризики, міжнародний ринок, фінансові інструменти страхування, аудит.

**Accounting and auditing aspects of financial instruments for price risk
insurance**

Panasyuk Valentyna

DSc (Econ), Professor, Head of the Audit Department,

West Ukrainian National University,

Ternopil, Lvivska St. 11

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-5133-6431>

Kulyk Roman

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Audit Department

West Ukrainian National University

Ternopil, Lvivska St. 11

<https://orcid.org/0000-0003-4759-7679>

Punda Anastasiia

PhD in Public Administration, Associate Professor of the Audit Department

West Ukrainian National University

Ternopil, Lvivska St. 11

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1695-6464>

Abstract. The article examines the accounting and auditing aspects of the use of financial instruments for hedging price risks in the context of increasing volatility in commodity, currency and financial markets. The relevance of the topic is due to the need to increase the transparency of financial reporting and ensure reliable reflection of hedging transactions in the accounting system of enterprises in various industries. The purpose of the study is to generalize theoretical provisions and approaches to the recognition, assessment and disclosure of information about financial instruments used to minimize price risks, as well as to identify key areas for

improving audit procedures in this area. The paper analyzes the economic essence of hedging instruments, outlines the features of their classification and evaluation in accordance with the requirements of international and national financial reporting standards. Approaches to documenting price risk hedging transactions, determining fair value and reflecting the results of revaluation in financial reporting are substantiated. The specifics of the audit of transactions with financial instruments are disclosed, in particular, assessing the risk of material misstatement, checking fair value measurement methods, testing internal control and analyzing the compliance of accounting policies with the requirements of standards. Typical errors in the reflection of price risk insurance instruments are identified and directions for improving the quality of audit procedures are proposed, taking into account the digitalization of accounting systems and the use of analytical tools. Thus, proper accounting organization and independent audit of price risk insurance financial instruments contribute to increasing the reliability of financial reporting, reducing information asymmetry and strengthening the financial stability of enterprises in an unstable economic environment.

Keywords: digitalization, digitalization of accounting, digital audit, financial instruments, insurance, price risks, international market, financial instruments of insurance, audit.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Зростання волатильності товарних, валютних і фінансових ринків упродовж останніх років істотно трансформувало умови функціонування суб'єктів господарювання. Коливання світових цін на сировину, нестабільність валютних курсів, зміни процентних ставок і підвищена чутливість ринків до геополітичних та макроекономічних шоків зумовлюють суттєве зростання цінових ризиків. У таких умовах підприємства змушені шукати інструменти не лише оперативного реагування, а й системного захисту фінансових результатів від негативного впливу ринкових

коливань. Одним із ключових механізмів мінімізації цінових ризиків виступають фінансові інструменти страхування, зокрема похідні контракти, які дозволяють фіксувати майбутні ціни, хеджувати валютні та відсоткові позиції, забезпечувати прогнозованість грошових потоків.

Не менш складним є аудиторський аспект застосування фінансових інструментів страхування цінових ризиків. Висока залежність оцінок від професійного судження, використання моделей дисконтування, прогнозних показників і ринкових індикаторів підвищують ризик суттєвих викривлень фінансової звітності. У контексті цифровізації фінансових процесів зростає роль аналітичних процедур, автоматизованих систем обробки даних та ризик-орієнтованого підходу до аудиту.

Також зауважимо, що формування прозорої, методично обґрунтованої системи обліку та ефективного аудиторського контролю є передумовою достовірності фінансової звітності, підвищення інвестиційної привабливості підприємств і забезпечення їх фінансової стійкості. Комплексне осмислення зазначених питань сприятиме вдосконаленню практики управління ризиками та зміцненню довіри до фінансової інформації в умовах зростаючої економічної невизначеності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика облікових та аудиторських аспектів застосування фінансових інструментів страхування цінових ризиків формується на перетині досліджень у сфері фінансової безпеки, цифровізації економіки, трансформації обліку та розвитку інструментарію управління ризиками. Сучасний науковий дискурс засвідчує посилення уваги до впливу глобалізаційних процесів і цифрових інновацій на фінансову стабільність держав і підприємств.

У роботах О. Десятнюк, А. Крисоватого, О. Птащенко та О. Кириленко [1, 2, 4, 7,9] фінансова безпека розглядається як системна категорія в умовах глобалізації, а механізми захисту національних інтересів пов'язуються з ефективністю фінансового інструментарію та регуляторної політики, формують

концептуальну основу для аналізу сучасних похідних фінансових інструментів як засобу мінімізації ризиків в умовах нестабільності.

Питання гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку в глобалізованому середовищі розглядаються у роботі І. Шевченко та співавторів [3], де підкреслюється значення уніфікації облікових підходів для забезпечення сталого розвитку. Проблеми цифрового обліку та трансформації облікової системи в умовах цифрової економіки досліджені у працях Р. Бруханського та І. Спільник [6], І. Спільник і М. Палюх [15], а також у роботі В. Панасюк, І. Мельничук та І. Омецінської [10, 11], де розкрито нові виклики щодо відображення електронних операцій, автоматизації та податкового регулювання.

Значний теоретичний контекст формують праці, присвячені Четвертій промисловій революції та індустрії 4.0 [5, 8], у яких окреслено зміну архітектури виробничих і фінансових процесів, що безпосередньо впливає на розвиток інструментів страхування ризиків і вимоги до їх облікового відображення. Проблеми управління та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності висвітлено у працях А. Свідерської [13] та С. Сисюк [14], де обґрунтовано значення облікового забезпечення ризик-менеджменту. Попри значну кількість наукових публікацій, комплексне дослідження саме облікових і аудиторських аспектів застосування фінансових інструментів страхування цінкових ризиків у контексті зростаючої волатильності ринків залишається недостатньо систематизованим.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри наявність значної кількості наукових досліджень, присвячених фінансовим інструментам, управлінню ризиками та цифровій трансформації обліку, комплексне вирішення проблематики облікових і аудиторських аспектів застосування фінансових інструментів страхування цінкових ризиків залишається недостатньо сформованим. Існуючі підходи здебільшого зосереджені або на фінансово-економічній природі деривативів, або на

загальних питаннях гармонізації обліку та розвитку ризик-менеджменту, тоді як методичні та практичні аспекти їх інтеграції у систему бухгалтерського обліку та аудиту потребують подальшого опрацювання.

Передусім невирішеною залишається проблема уніфікації підходів до визнання та класифікації фінансових інструментів страхування цінкових ризиків у межах національних і міжнародних стандартів фінансової звітності. Дискусійним залишається питання оцінювання справедливої вартості похідних фінансових інструментів в умовах нестабільних ринків. Недостатньо розробленими є методичні рекомендації щодо врахування волатильності, ліквідності ринку та кредитного ризику контрагента при визначенні справедливої вартості інструментів хеджування.

Окремою проблемою виступає інтеграція операцій страхування цінкових ризиків у систему внутрішнього контролю підприємства. У багатьох випадках відсутній належний зв'язок між функціями ризик-менеджменту, бухгалтерського обліку та фінансового аналізу, що знижує ефективність моніторингу результативності хеджування. Недостатньо досліджено механізми формування інформаційних потоків, які забезпечують своєчасне прийняття управлінських рішень щодо коригування хеджевих стратегій.

Таким чином, невирішені аспекти стосуються методологічної узгодженості обліку фінансових інструментів страхування цінкових ризиків, удосконалення підходів до їх оцінювання в умовах волатильності, інтеграції ризик-менеджменту з обліковими процедурами та модернізації аудиторських методик з урахуванням цифрових трансформацій. Подальші дослідження мають бути спрямовані на формування комплексної концепції, що поєднує облікові, контрольні та аналітичні механізми забезпечення прозорості та фінансової стійкості підприємств.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою дослідження є узагальнення теоретичних положень та підходів до визнання, оцінки та розкриття інформації про фінансові інструменти, що

використовуються для мінімізації цінових ризиків, а також визначення ключових напрямів удосконалення аудиторських процедур у цій сфері.

Завдання статті: уточнити економічну сутність фінансових інструментів страхування цінових ризиків та їх місце в системі управління фінансовою стійкістю підприємства; систематизувати підходи до визнання, класифікації та оцінювання операцій хеджування відповідно до вимог чинних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності; розкрити специфіку аудиту операцій з фінансовими інструментами, зокрема оцінювання ризику суттєвих викривлень, перевірку методик оцінки справедливої вартості, тестування внутрішнього контролю та аналіз відповідності облікової політики вимогам стандартів; визначити типові помилки у відображенні інструментів страхування цінових ризиків і запропоновано напрями підвищення якості аудиторських процедур з урахуванням цифровізації облікових систем та використання аналітичних інструментів

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне економічне середовище характеризується високим рівнем динамічності, складністю фінансових інструментів та зростаючими вимогами до якості корпоративного управління. У цих умовах фінансова звітність перестає бути лише формальним підсумком господарської діяльності та перетворюється на стратегічний інформаційний ресурс, від якого залежить довіра інвесторів, кредиторів, державних органів і партнерів. Особливого значення набуває питання прозорості фінансової інформації в частині операцій хеджування, оскільки саме ці операції пов'язані з управлінням ризиками та можуть істотно впливати на фінансові результати підприємства.

Підвищення прозорості фінансової звітності вимагає не лише формального дотримання стандартів бухгалтерського обліку, а й глибокого розуміння економічної сутності операцій хеджування. Важливим є забезпечення узгодженості між обліковою політикою підприємства, внутрішніми процедурами контролю та стратегією управління ризиками.

Отже, підвищення прозорості фінансової звітності та забезпечення достовірного відображення операцій хеджування в системі бухгалтерського обліку є необхідною передумовою зміцнення фінансової стійкості підприємств, формування довіри до їх звітності та підвищення ефективності управління ризиками. Розроблення методично обґрунтованих підходів до організації обліку таких операцій є важливим напрямом удосконалення сучасної облікової практики.

Інструменти хеджування є складовою системи управління фінансовими ризиками підприємства та виконують функцію зменшення невизначеності щодо майбутніх грошових потоків або вартості активів і зобов'язань. Їх економічна природа полягає у створенні компенсуючої позиції, зміни справедливої вартості або грошових потоків за якою мають протилежний напрям порівняно з об'єктом хеджування. Економічний ефект хеджування проявляється у згладжуванні впливу волатильності валютних курсів, цін на сировину, процентних ставок або інших ринкових індикаторів. Класифікація здійснюється з урахуванням економічного змісту, характеру ризику та вимог міжнародних і національних стандартів фінансової звітності (табл. 1).

Таблиця 1

Класифікація інструментів хеджування за економічною природою

Критерій класифікації	Види інструментів	Економічна характеристика	Типові ризики, що хеджуються
За формою контракту	Форвардні контракти	Індивідуальні позабіржові угоди з фіксацією майбутньої ціни	Валютний, товарний
	Ф'ючерсні контракти	Стандартизовані біржові угоди з щоденним перерахунком вартості	Товарний, процентний
	Опціони	Право (але не зобов'язання) купівлі або продажу активу	Валютний, товарний
	Свопи	Обмін грошовими потоками на визначених умовах	Процентний, валютний
За характером	Похідні	Вартість залежить від базового активу	Комплексні ринкові ризики

інструмента	Непохідні	Фінансові активи або зобов'язання, використані для покриття ризику	Валютний ризик чистої інвестиції
За видом об'єкта хеджування	Справедливої вартості	Компенсація змін ринкової вартості активів або зобов'язань	Процентний, товарний
	Грошових потоків	Захист майбутніх грошових потоків	Валютний, процентний
	Чистої інвестиції	Захист інвестицій у закордонні операції	Валютний

Джерело: систематизовано авторами

При цьому зауважимо, що оцінювання є ключовим елементом достовірного відображення операцій. Базовим принципом виступає оцінка за справедливою вартістю, яка визначається на основі ринкових котирувань або моделей дисконтування майбутніх грошових потоків (табл. 2).

Таблиця 2

Порівняльна характеристика оцінювання інструментів хеджування

Критерій	Міжнародні стандарти (МСФЗ)	Національні стандарти
Первісне визнання	За справедливою вартістю	Переважно за справедливою або договірною вартістю
Подальша оцінка	Обов'язкова переоцінка за справедливою вартістю	Може застосовуватись модель переоцінки або історичної вартості (залежно від інструмента)
Відображення результатів	Через прибуток/збиток або інший сукупний дохід	Частіше через фінансові результати
Оцінка ефективності	Обов'язкове тестування економічного взаємозв'язку	Формальні вимоги можуть бути менш деталізовані
Розкриття інформації	Деталізовані вимоги щодо ризиків і методів оцінки	Менш розширені вимоги

Джерело: систематизовано авторами

Оцінювання передбачає: використання котирувань активного ринку; застосування моделей оцінки; урахування кредитного ризику контрагента; врахування ліквідності інструмента; регулярний перегляд припущень. Особливе значення має підтвердження ефективності хеджування, що передбачає співставлення змін вартості інструмента та об'єкта хеджування.

Якщо взаємозв'язок є недостатнім, результати відображаються у складі прибутку або збитку, що впливає на фінансові показники підприємства.

Економічна сутність інструментів хеджування полягає у створенні механізму фінансової компенсації ризикових коливань. Їх класифікація базується на характері контракту, типі ризику та об'єкті хеджування [15]. Відповідно до міжнародних і національних стандартів ключовими елементами обліку є документування стратегії, оцінювання за справедливою вартістю та підтвердження ефективності. Належна організація цих процесів забезпечує достовірність фінансової звітності та підвищує рівень фінансової стабільності підприємства.

Слід зауважити, що ефективність облікового відображення операцій хеджування безпосередньо залежить від належного документального забезпечення. Формалізація таких операцій має не лише підтверджувати факт укладення контракту, а й відображати економічну логіку стратегії управління ризиком [6, 10, 11]. Відповідно до сучасних вимог фінансової звітності, підприємство повинно документально зафіксувати взаємозв'язок між інструментом хеджування та об'єктом хеджування ще на дату початку операції. Документування включає: визначення типу ризику, опис об'єкта хеджування, характеристику інструмента, метод оцінювання ефективності, порядок облікового відображення змін справедливої вартості та механізм припинення хеджування (табл. 3).

Таблиця 3

Документальне забезпечення операцій хеджування

Елемент документування	Зміст	Мета оформлення	Ризики за відсутності
Політика управління ризиками	Визначення видів ризиків і стратегії їх мінімізації	Узгодженість із фінансовою стратегією	Формальний характер хеджування
Ідентифікація об'єкта хеджування	Актив, зобов'язання або прогнозована операція	Чіткість облікової класифікації	Помилки у визнанні
Опис інструмента	Тип контракту, умови, строк дії	Визначення параметрів оцінки	Неправильне визначення вартості

Метод оцінки ефективності	Кількісні або якісні критерії	Підтвердження економічного зв'язку	Втрата можливості застосування обліку хеджування
Порядок відображення результатів	Визначення рахунків та статей звітності	Достовірність фінансової інформації	Викривлення фінансового результату

Джерело: систематизовано авторами

Справедлива вартість є ключовим вимірником для похідних фінансових інструментів. Вона визначається як ціна, за якою актив може бути проданий або зобов'язання передане у звичайній операції між учасниками ринку на дату оцінки (табл. 4).

Таблиця 4

Відображення результатів переоцінки у фінансовій звітності

Вид хеджування	Об'єкт обліку	Де визнається результат переоцінки	Подальший вплив
Хеджування справедливої вартості	Актив/зобов'язання	Прибуток або збиток	Одночасна корекція балансової вартості об'єкта
Хеджування грошових потоків	Прогнозована операція	Інший сукупний дохід	Перенесення до прибутку/збитку після здійснення операції
Хеджування чистої інвестиції	Закордонна діяльність	Інший сукупний дохід	Визнання у фінансовому результаті при вибутті інвестиції

Джерело: систематизовано авторами

Аудит операцій хеджування характеризується підвищеним рівнем професійного судження та ризику суттєвих викривлень. Основні напрями аудиторської перевірки включають наступні блоки представлені в таблиці 5.

Таблиця 5

Ключові напрями аудиторських процедур

Напрямок перевірки	Зміст аудиторських дій	Можливі ризики
Оцінка ризику	Аналіз складності контрактів, професійних суджень	Недооцінка суттєвості викривлень
Перевірка оцінки	Тестування моделей, перевірка ринкових даних	Неправильна справедлива вартість

Внутрішній контроль	Оцінка процедур авторизації та моніторингу	Несанкціоновані операції
Облікова політика	Перевірка відповідності стандартам	Неправильна класифікація
Розкриття інформації	Аналіз приміток до звітності	Неповне розкриття ризиків

Джерело: систематизовано авторами

Зауважимо, що найпоширеніші помилки: відсутність формалізованої стратегії хеджування; некоректна класифікація інструмента; застосування спрощених методів оцінки без належного обґрунтування; неврахування кредитного ризику контрагента; неповне розкриття інформації про ризики.

У контексті цифровізації облікових систем підвищення якості аудиту можливе через: використання автоматизованих аналітичних процедур; аналіз великих масивів даних для перевірки ринкових параметрів; впровадження безперервного аудиту; застосування ризик-орієнтованих моделей оцінки; інтеграцію аудиторських процедур з інформаційними системами підприємства.

Обґрунтоване документування, коректне визначення справедливої вартості та належне відображення результатів переоцінки є базовими умовами достовірності фінансової звітності щодо операцій страхування цінкових ризиків. При цьому специфіка аудиту таких операцій вимагає комплексного підходу, поєднання традиційних процедур із сучасними цифровими інструментами аналізу, що дозволяє мінімізувати ризик суттєвих викривлень і забезпечити високий рівень довіри до фінансової інформації.

Висновки. Належна організація бухгалтерського обліку та проведення незалежного аудиту фінансових інструментів страхування цінкових ризиків є не лише формальною вимогою законодавства чи елементом корпоративного управління, а стратегічним чинником забезпечення довгострокової стабільності підприємства. У сучасних умовах волатильності ринків саме якісне відображення операцій із похідними фінансовими інструментами, хеджуванням та іншими механізмами страхування ризиків формує реальну картину

фінансового стану суб'єкта господарювання.

Системний, методично вивіреним бухгалтерський облік забезпечує повноту, своєчасність і неупередженість інформації про результати використання інструментів управління цінovими ризиками, що дозволяє мінімізувати викривлення фінансових показників, запобігати прихованим збиткам і забезпечувати коректне відображення вартості активів та зобов'язань. Водночас незалежний аудит виконує функцію зовнішнього контролю, підтверджуючи відповідність облікових процедур встановленим стандартам і підвищуючи рівень довіри з боку інвесторів, кредиторів та інших заінтересованих сторін.

Зменшення інформаційної асиметрії між управлінським персоналом і зовнішніми користувачами фінансової звітності сприяє формуванню прозорого бізнес-середовища, у якому рішення приймаються на основі достовірних даних. У результаті підприємство отримує можливість ефективніше управляти ризиками, залучати фінансування на вигідніших умовах і підтримувати конкурентоспроможність навіть у періоди економічної нестабільності.

Список використаних джерел

1. Desyatnyuk O., Naumenko M., Lytovchenko I., Beketov O. (2024) Impact of Digitalization on International Financial Security in Conditions of Sustainable Development. *Problemy Ekorozwoju/Problems of Sustainable Development* 1/2024, 104-114 URL: <https://ph.pollub.pl/index.php/preko/article/view/5325/4341>
2. Desyatnyuk, O., Krysovaty, A., Ptashchenko, O., Kyrylenko, O. (2024). Financial Security in the Conditions of Globalization: Strategies and Mechanisms for the Protection of National Interests. *Econ. Aff., 69(Special Issue):* 261-268 URL: <https://ndpublisher.in/admin/issues/EAv69n1z1.pdf>
3. Shevchenko I., Panasyuk V., Uzhva V., Lagodiienko N., Pysarchuk O., Krasnikov D. (2024) Harmonization and Standardization of Accounting as a Means of Ensuring Sustainable Development in the Conditions of Globalization. [ref]: vol.22.2024. URL: <https://refpress.org/ref-vol22-a9/>

4. Krysovaty, A., Desyatnyuk, O., & Ptashchenko, O. (2024). Digital Innovations and their Ramifications for Financial and State Security. *African Journal Of Applied Research*, 10(1), 431–441. <https://doi.org/10.26437/ajar.v10i1.713>
5. Rößmann M. (2015) Industry 4.0: The Future of Productivity and Growth in Manufacturing Industries. The Boston Consulting Group. Inc. 2015. URL: https://www.bcg.com/publications/2015/engineered_products_project_business_industry_4_future_productivity_growth_manufacturing_industries
6. Бруханський Р., Спільник І. (2020) Цифровий облік: поняття, витoki та актуальний дискурс. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. Випуск 3-4. С. 7-20.
7. Десятнюк О., Крисоватий А., Птащенко О. (2023) Розвиток фінансового інструментарію бізнесу в умовах цифрової інклюзії. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, № 6(17), 2023. С.28-37, URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2024/03/6-2023-3.pdf>
8. Крисоватий А. (2018) Четверта промислова революція : зміна напрямів міжнародних інвестиційних потоків [Електронний ресурс] : монографія / А. І. Крисоватий, О. М. Сохацька, І. В. Скавронська [та ін.] ; за наук. ред. А. І. Крисоватого та О. М. Сохацької. - Тернопіль : Осадца Ю. В., 2018. - 480 с.
9. Крисоватий А., Десятнюк О., Птащенко О. (2023) Digital inclusion: financial and marketing aspects. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, № 3(14), 2023. С. 93-102. URL: <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/08/3-2023-10.pdf>
10. Панасюк В. М., Мельничук І. В., Омецінська І. Я. (2024) Облік та оподаткування в інтернет-бізнесі: перспективи розвитку та виклики. *Бізнес Інформ*. 2024. №1. С. 258–266. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-1-258-266>
11. Панасюк В., Птащенко О., Клак О., Трубіщина О. (2023) Експортно-імпортні операції: реалії обліку і оподаткування в умовах воєнного стану. *Журнал стратегічних економічних досліджень*, № 1(12), 2023. С. 25-34. <https://econ-vistnyk.knutd.edu.ua/wp-content/uploads/sites/17/2023/07/1-2023-3.pdf>
12. Резнікова Н. В., Рубцова М. Ю., Рилач Н. М. (2018) Інституційні важелі міжнародної конкурентоспроможності національної інноваційної системи : проблема

вибору інструментів стимулювання інноваційних підприємств. *Ефективна економіка*. 2018. № 11. URL : http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/11_2018/16.pdf.

13. Свідерська А.В. (2016) Управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності підприємства: дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук; спеціальність 08.00.04 - економіка та управління підприємствами. (за видами діяльності). Хмельницький, 2016. - 290 с.

14. Сисюк С.В. (2015) Оцінка та страхування ризиків у зовнішньоекономічній діяльності: обліковий аспект. *Вісник ЖДТУ*. Житомир, 2015. № 2 (72). С. 86–90

15. Спільник І.В., Палюх М.С. (2019) Бухгалтерський облік в умовах цифрової економіки. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2019, Випуск 1-2. С. 83-96. DOI: <https://doi.org/10.35774/ibo2019.01.083>